

## **ПРОБЛЕМА ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ЛЕГКОЇ АТЛЕТИКИ**

Об'єктивна логіка розвитку науки передбачає рух вперед, однією із передумов якого є творчо-критичний перегляд традиційних положень. У системі фізичного виховання він полягає у творчому гнучкому підході до використання всього багатства теоретичних і методичних положень замість традиційних стандартів і штампів. Для досягнення головної мети – до закінчення шкільного курсу навчання сформувані вміння управляти життєво необхідними руховими діями в різних умовах діяльності та виховати потребу до систематичних занять фізичними вправами протягом усього життя, необхідно, насамперед, оптимізувати процес фізичного виховання учнів початкових класів. Підставою для такого судження є сучасні дані наукових досліджень про функціональні можливості молодших школярів [5] та історичний досвід фізичного виховання дітей і підлітків [6].

Що ми розуміємо під поняттям “оптимізація”, – і як це допоможе нам при досягненні головної мети?

Проблему оптимізації не можна вважати явищем, яке виникло останнім часом. Воно обумовлене всією історією розвитку теорії і методики фізичного виховання учнів [1].

Під оптимізацією навчально-виховного процесу в сучасній школі розуміємо вибір такої методики його проведення, яка дозволить отримати найкращі результати при мінімально необхідних затратах часу і зусиль вчителя та учнів. Оптимізація визначає найбільш ефективне (оптимальне) функціонування педагогічного процесу з точки зору заданих критеріїв на основі всебічного врахування принципів сучасних форм та методів навчання та виховання, а також особливостей даного класу та окремих учнів.

Оптимізація – це не особливий метод чи форма організації навчання, а цілеспрямований підхід учителя до побудови педагогічного процесу на основі закономірностей і принципів навчання, свідомий науково обґрунтований (а не стихійний, не випадковий) вибір найкращого, для конкретної ситуації варіанта побудови уроку і навчального процесу загалом [2].

Щоб конкретизувати поняття - “оптимізація”, потрібно визначитись, а чим же вона відрізняється від понять “раціоналізація”, “модернізація”, “вдосконалення”, “підвищення ефективності”.

Багато з названих понять близькі, але не тотожні поняттю “оптимізація”.

Під “раціоналізацією”, як правило, розуміють введення більш цілеспрямовану організацію уроку, покращання його структури, використання певного індивідуального засобу, прийому, способу, який дозволить вчителю економніше витратити час на тому чи іншому етапі уроку, ефективну організацію учительської та учнівської праці.

“Модернізація” передбачає поновлення змісту, форм, методів, засобів навчання, приведення їх у відповідність до сучасних вимог.

Поняття “вдосконалення” поєднує в собі поняття раціоналізації та модернізації і означає часткове покращання навчально-виховного процесу, але не має чітко визначених критеріїв своєї оцінки.

Найбільш близьке до поняття оптимізація поняття “підвищення ефективності”. Підвищення ефективності може бути досягнуто різними способами: інтенсифікацією праці або збільшенням часу на вирішення певного завдання.

Взагалі надмірна інтенсифікація праці і затрати часу на вирішення одного завдання обов'язково негативно позначаються на якості вирішення інших завдань.

Оптимізація, будучи якісно новим явищем, планує підвищення ефективності не будь-якими засобами, а найбільш вигідними для конкретної ситуації або комплексом їх [3].

Термін “оптимальний” передбачає наявність певних розглянутих критеріїв. Тому при визначенні оптимуму слід починати з формування чітких, конкретних критеріїв, згідно яких буде оцінюватись оптимальність запропонованої системи навчання чи виховання. Без цього робота з оптимізації вже в самому початку буде невизначеною, так як невідомо, згідно яких ознак можна визначити, чи вдалось нам вибрати найкращий в даній ситуації варіант.

Критерії оптимальності дають можливість обґрунтувати рішення про доцільність вибору

певних способів розв'язуваних педагогічних завдань з можливих варіантів (альтернатив) [2].

До числа найважливіших критеріїв оптимальності процесу навчання в умовах сучасної школи можна віднести:

- максимальні можливості в формуванні знань, умінь, навичок, тої чи іншої риси особистості; в підвищенні рівня вихованості учнів та їх загартування;
- мінімально необхідні затрати часу учнів і вчителів для досягнення запланованих результатів;
- допустимі затрати зусиль школярів і вчителів для виконання запланованих результатів за відведений час;
- менші у порівнянні з типовими затрати засобів для виконання запланованих результатів за відведений час;
- розвиток інтересу учнів до занять і на цій основі виховання в них потреби до систематичних самостійних занять та звичка вести здоровий спосіб життя.

Оптимізація процесу фізичного виховання вимагає вибору певних методів навчання. Чим же керуватися при цьому виборі?

Вибір методів є одним з найважливіших і найбільш важких елементів процедури оптимізації навчання.

Методи, як відомо, є способами досягнення поставлених завдань.

На відміну від застосовуваного часто підходу до вибору методів навчання ("попробувати всього", або "всього порівну", чи "той, що потрібний", а можливо "самий модний"), при оптимізації виходять з того, що кожний з методів навчання зорієнтований на виконання певних завдань. При цьому обраний метод може частково допомагати у вирішенні й інших завдань. Тому необхідно оцінити можливості кожного методу навчання, знати його сильні та слабкі сторони і вибрати на цій основі їх оптимальний варіант.

Чим більше розуміє учитель цінність і багатогранність методів, чим більше він спілкується з учнями, тим дієвішим буде комплекс вибраних ним методів [4].

Таким чином, оптимізація методів навчання орієнтує вчителя на свідомий і обґрунтований їх вибір з врахуванням:

- а) цінності для вирішення поставлених освітніх завдань уроку;
- б) ефективності щодо вирішення виховних і оздоровчих завдань;
- в) змісту уроку, специфіки навчального матеріалу;
- г) етапу навчання;
- д) складність навчального матеріалу;
- е) відповідності індивідуальним можливостям учнів рівня їх підготовленості, стану здоров'я, статі, віку тощо;
- ж) особистих якостей вчителя;
- з) умов проведення занять.

Оволодіння методикою оптимізації підвищує загальний рівень педагогічної культури вчителя, а це, в свою чергу, допомагає успішно вирішити складні завдання сучасної школи при раціональних затратах часу і зусиль.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Ю.К.Бабанский. Оптимизация процесса обучения. — М., 1977, - С.84.
2. Ю.К.Бабанский, М.М.Поташник. Оптимизация педагогического процесса. К., 1984, - С.282.
3. В.И.Каган, И.А.Сычеников. Основы оптимизации процесса обучения в высшей школе. М., Высшая школа, 1987.
4. В.М.Кожевников. Оптимізація навчальної діяльності школярів. "Рідна школа", 1993, № 9, С.40-43.
5. Раслан Масауд. Автореферат "Режими рухової активності як основа корекції фізичного стану молодших школярів". Київ, 1998, - С.16.
6. Б.М. Шиян. Методика фізичного виховання школярів. Львів, ЛОНМІО, 1996, - С.232.